

**EX-post evaluacija
Strategije zapošljavanja u
Bosni i Hercegovini
2010 – 2014**

avgust 2016. godine

UVOD

Iako je u periodu 2000-2008. godine Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: BiH) bilježila pozitivne ekonomske trendove, ekonomska i finansijska kriza se štetno odrazila na ekonomiju u BiH. I pored pozitivnih ekonomskih predviđanja za 2010. godinu, sveukupni makroekonomski ambijent nije imao zadovoljavajući trend u otvaranju novih radnih mjesta barem u formalnoj ekonomiji, ni u toku cijelog perioda realizacije Strategije zapošljavanja u BiH 2010-2014 (u daljem tekstu: Strategija).

Kao što je poznato, tržište rada u BiH karakterišu visok nivo nezaposlenosti, naročito među mlađim stanovništvom, te niska stopa zaposlenosti i visoka neaktivnost radne snage, uglavnom kao rezultat neučestvovanja žena na tržištu rada. Drugi izazovi tržišta rada se odnose na visoke stope dugoročne nezaposlenosti i slabu pokretljivost radne snage. Osim toga, uticaj socijalnih partnera je slab i malo učestvuju u oblikovanju programa zapošljavanja. Treba naglasiti da su i dalje posebno akutne razlike među polovima, te da predstavljaju glavni izazov kojim se trebaju baviti socijalno-ekonomske politike.

Svi ovi problemi bili su prepoznati u Strategiji, te je njen cilj bio usmjeren na unapređenje punog, produktivnog i slobodno izabranog zaposlenja za sve, povećanje kvaliteta i kvantiteta radnih mjesta i istovremeno promovisanje socijalne uključenosti i borbe protiv nejednakosti među spolovima.

Evaluacija Strategije, kao i evaluacija njenih akcionih/operativnih planova¹ trebala je da se vrši jednom godišnje od strane nadležnih ministarstava za rad i zapošljavanje i zavoda za zapošljavanje u entitetima i Brčko distriktu BiH. Njihove izvještaje o evaluaciji su trebale da razmotre i usvoje nadležne institucije entiteta i Brčko distrikta BiH, a koji bi se po objedinjavanju dostavili Savjetu ministara BiH na konačnu evaluaciju, putem Ministarstva civilnih poslova BiH.

Na osnovu podataka i izvještaja o evaluaciji provođenja Strategije u entitetima, koje su dostavile nadležne institucije Republike Srpske i Federacije BiH i to Informacije Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske o realizaciji Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2011-2015, za period 2011-2012. godine i Izvještaja Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH o realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja za period 2010-2012. godine, koji su dostavljeni u decembru 2013. godine, pripremljen je trogodišnji Izvještaj o evaluaciji sprovođenja Strategije za period 2010-2012. godine, koji je Savjet ministara BiH usvojio na 106. sjednici, održanoj 30.7.2014. godine. Izvještaj je dostupan na web-stranici Ministarstva civilnih poslova BiH:

http://www.mcp.gov.ba/org_jedinice/sektor_za_rad/aktuelnosti/default.aspx?id=4986&langTag=sr-SP-Cyrl.

Zatim, Izvještaj o evaluaciji provođenja Strategije za period 2013-2014. godine sačinjen je na osnovu zaprimljenih izvještaja entitetskih tijela i Vlade Brčko distrikta BiH: Izvještaja Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH o realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja za period 2013-2014. godine; Izvještaja o realizaciji Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2011-2015. godine za period 2013-2014. godine i Izvještaja Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH o

¹ Federacija BiH je za realizaciju strateških dokumenata u periodu realizacije Strategije donijela Akcioni plan zapošljavanja za period 2009-2013, Republika Srpska je na godišnjem nivou usvajala akcione, odnosno operativne planove, a prema izvještaju zaprimljenom od institucija Brčko distrikta BiH, akcioni planovi zapošljavanja Brčko distrikta BiH provedeni su za 2013. i 2014. godinu.

realizaciji strateških ciljeva iz Akcionog plana zapošljavanja u Brčko distriktu BiH u 2013. i 2014. godini. Savjet ministara BiH je Izvještaj usvojio na 39. sjednici, održanoj 13.1.2016. godine i dostupan je na web-stranici Ministarstva civilnih poslova BiH:

http://www.mcp.gov.ba/org_jedinice/sektor_za_rad/default.aspx?langTag=sr-SP-Cyrl&template_id=108&pageIndex=1

Na osnovu gore izrađenih konačnih izvještaja o evaluaciji Strategije, odnosno dostavljenih izvještaja iz entiteta i Brčko distrikta BiH, anketâ o radnoj snazi u BiH i evidencije službi za zapošljavanje u BiH, te uz konsultacije sa ministarstvima rada Federacije BiH i Republike Srpske i Vladom Brčko distrikta BiH pripremljena je ova ex-post (naknadna) evaluacija.

ANALIZA REALIZACIJE STRATEGIJE PREMA PRIORITETNIM CILJEVIMA I MJERAMA

Za ostvarivanje **prioritetnog cilja *Promovisanje inkluzivnog i zapošljavanjem bogatog rasta i smanjenje deficita produktivnog zaposlenja i dostojanstvenog rada*** planirane su četiri mjere koje su obuhvatale poboljšanje poslovnog okruženja i pružanje podrške uspostavljanju i razvoju malih i srednjih preduzeća; smanjivanje zaposlenosti u neformalnoj ekonomiji i omogućavanje formalizacije; produktivno korišćenje novčanih doznaka iz inostranstva i unapređivanje lokalnog ekonomskog razvoja (jačanje socijalnog dijaloga na lokalnom nivou).

Na izazov nedostatka kapitala putem obezbjeđivanja sredstava za proširenje kapaciteta postojećih malih i srednjih preduzeća, te povoljnim finansijskim podsticajima iz budžeta i kreditima reagovala su nadležne institucije Federacije BiH i Republike Srpske.

Naime, u Federaciji BiH je Programom dugoročnih plasmana za podsticaj zapošljavanja iz sredstava revolving kreditne linije promijenjen pristup i koncept kreditiranja iz vlastitih namjenskih sredstava, čime su ta sredstva postala dostupna većem broju korisnika. Sredstva revolving kreditne linije su korišćena posredstvom Razvojne banke Federacije BiH, u svrhu pružanja posebnih uvjeta za one korisnike koji imaju mogućnost i potrebu da novim zapošljavanjem radne snage ili samozapošljavanjem doprinesu ublažavanju problema nezaposlenosti.² Korišćenje kreditnih sredstava za podsticaj zapošljavanja iz ovog programa je omogućeno tokom cijelog perioda realizacije Strategije.

Kao jedna od najznačajnijih aktivnosti predviđenih Akcionim planom zapošljavanja za 2011. godinu u Republici Srpskoj bio je predviđen program Subvencije poslodavcima za otvaranje novih radnih mjesta.³ Na osnovu odluka Vlade Republike Srpske, Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske je sa korisnicima zaključilo ugovore o korišćenju podsticaja, kojima su definisana međusobna prava, obaveze i odgovornosti.

Realizacija mjera prvog prioritetnog cilja kroz pružanje podrške uspostavljanju i razvoju malih i srednjih preduzeća u Federaciji BiH omogućena je i kroz Program sufinansiranja zapošljavanja

² Iznos kredita po novozaposlenom radniku iznosio je u industriji 25.000 KM, za zanatstvo i usluge 15.000 KM i u poljoprivredi proizvodnju 10.000 KM.

³ U 2011. godini odobrena su sredstva za podsticaj zapošljavanja nezaposlenih lica u Republici Srpskoj za ukupno 51 korisnika (poslodavca) u ukupnom iznosu od 3.341.000,00 KM za zapošljavanje 1.336 nezaposlenih lica.

osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba, programe zapošljavanja i samozapošljavanja povratnika, Roma i žena i Projekat podrške mrežama socijalne zaštite i zapošljavanju (SSNEP), te ostale programe (Program mali poduzetnik, Program sufinansiranja samozapošljavanja mladih osoba „Omladinsko preduzetništvo“, Program sufinansiranja zapošljavanja „Prilika za sve“ - čiji je cilj bio zapošljavanje osoba sa evidencije sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću i Projekat „Ekonomska i društvena reintegracija preživjelih žrtava mina/NUS-a u BiH“).

U Republici Srpskoj realizacija ove mjere od strane Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske je ostvarena kroz projekte samozapošljavanja provođene tokom cijelog perioda implementacije Strategije, kao što su: Projekat podrške zapošljavanju Roma, Projekat podrške mrežama socijalne zaštite i zapošljavanja (SSNEP) (samozapošljavanje u oblasti poljoprivrede i malog biznisa), Projekat podrške zapošljavanju i samozapošljavanju ratnih vojnih invalida VRS, djece poginulih boraca i nezaposlenih demobilisanih boraca VRS „Zajedno do posla“. Takođe, ostvarivana je i kroz implementaciju projekata iz 2013. i 2014. godine, odnosno Projekta podrške sticanju radnog iskustva mladih u statusu pripravnika, Projekat podrške zapošljavanju u privredi Republike Srpske, Projekat podrške zapošljavanju u poljoprivredi, Projekat zapošljavanja pripravnika visoke i više stručne spreme „Znanjem do posla“, kao i drugih projekata realizovanih u pojedinim godinama.

U skladu sa programima Vlade Brčko distrikta BiH za zapošljavanje kod poslodavaca iz 2013. godine i za samozapošljavanje iz 2014. godine, Programom Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH – ciljna grupa lica starije starosne dobi iz 2013. i 2014. godine, Programom zapošljavanja lica iz reda Roma, takođe, iz 2013. i 2014. godine i dr. u Brčko distriktu BiH realizovane su aktivne mjere zapošljavanja nezaposlenih lica, koje su se finansirale iz budžetskog granta i sredstava koja prikupi Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH po osnovu stope doprinosa. Tim mjerama su sufinansirane bruto plate poslodavcima za zapošljavanje, sa posebnim osvrtom na osjetljive ciljne grupe i dugoročno nezaposlena lica.

Prema planiranoj mjeri smanjivanja zaposlenosti u neformalnoj ekonomiji i omogućavanja formalizacije, a u skladu sa Protokolom o razmjeni podataka, kojim se regulira način korištenja podataka iz Jedinstvenog sistema Porezne uprave i odgovornost za sigurnost korištenja tih podataka, Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH je nastavio proces razmjene podataka sa korisnicima sistema. Novi sistem je u velikoj mjeri pojednostavio proces registracije poslodavaca i drugih obveznika uplate doprinosa za socijalno osiguranje. Time se doprinijelo smanjenju zaposlenosti u neformalnoj ekonomiji, poštivanju propisa, razvoju upravljačkih kapaciteta i inspekcija rada.

Unapređivanje lokalnog ekonomskog razvoja je omogućeno kroz realizaciju nekoliko projekata u entitetima. Naime, s ciljem zapošljavanja/radnog angažovanja osoba sa evidencije nezaposlenih, prioritetno sa područja Federacije BiH ugroženih prirodnom nesrećom – poplavama i klizištima, na poslovima otklanjanja i ublažavanja štetnih djelovanja i posljedica prirodnih nesreća, te očuvanja radnih mjesta, realizovan je Program javnih radova „Zajedno u obnovi“. Korisnici su bili javna preduzeća, jedinice lokalne samouprave, federalne i kantonalne institucije/ustanove, poslovni subjekti i nevladine organizacije. Javni radovi provedeni u Republici Srpskoj uz podršku projekta SSNEP i učešće lokalnih zajednica, obuhvatali su uglavnom ekološke programe, uređenje životne okoline i korita rijeka, kao i manje infrastrukturne radove.

Razmatrajući izvještaje zaprimljene od nadležnih institucija u oblasti rada i zapošljavanja može se primijetiti da nedostaju podaci o aktivnostima koji se provode u entitetima u vezi sa zapošljavanjem, te se ne mogu prepoznati svi rezultati realizacije Strategije. Tako npr. nadležno ministarstvo iz Federacije BiH u vezi sa realizacijom Strategije dostavilo je samo izvještaj Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, dok u izvještajima iz Republike Srpske nema informacija o realizaciji programa Subvencije poslodavcima za otvaranje novih radnih mjesta koji je pokrenut u 2011. godini i opisan kao značajna aktivnost.

U zaprimljenim izvještajima nije bilo informacija o provođenju mjere produktivnog korišćenja novčanih doznaka iz inostranstva u entitetima i Brčko distriktu BiH, a nisu ni predstavljene aktivnosti u vezi smanjivanja zaposlenosti u neformalnoj ekonomiji i omogućavanju formalizacije u Republici Srpskoj.

Drugi prioritetni cilj *Unapređivanje zapošljivosti žena i muškaraca, a posebno najugroženijih* trebao se provesti kroz usklađivanje rezultata sistema stručnog obrazovanja i obuke sa zahtjevima tržišta rada, realizaciju pravnih i institucionalnih pretpostavki za uspostavljanje sistema obrazovanja i obuke odraslih, uključivanje programa preduzetničkog obrazovanja u obrazovne programe, kao i uspostavljanje sistema međusektorske saradnje socijalnih partnera u obrazovanju.

Mjera usklađivanja sistema stručnog obrazovanja i obuke sa zahtjevima tržišta rada se u periodu 2011-2012 realizovala kroz Operativni plan aktivnosti Federacije BiH na provođenju mjera i preporuka sadržanih u Analizi stanja u oblasti srednjeg obrazovanja, dok su u periodu 2012-2014. godine realizovani programi jačanja konkurentnosti na tržištu rada – Prvo radno iskustvo, s ciljem da se omogući stručno osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva za mlade nezaposlene osobe do 30 godina, u zvanju/zanimanju za koje su se školovali.

U Republici Srpskoj aktivnosti na provođenju ove mjere preduzimali su Zavod za zapošljavanje, Ministarstvo prosvjete i kulture i Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske. U cilju preventivnog djelovanja u oblasti zapošljavanja i smanjenja nezaposlenosti Zavod za zapošljavanje Republike Srpske ostvarivao je neposrednu saradnju sa Ministarstvom prosvjete i kulture Republike Srpske na kreiranju upisne politike, odnosno profesionalnom informisanju učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola, kao i studenata. Ove aktivnosti su realizovane u okviru „Programa zapošljavanja i zadržavanja mladih - YERP“, kroz čiju implementaciju su otvoreni centri za informisanje, savjetovanje i obuku - CISO pri svim filijalama Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske.⁴

U Federaciji BiH, u okviru programa poticanja zapošljavanja kantonalnih službi za zapošljavanje, za poznatog poslodavca, realizirani su programi obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije prijavljenih na evidenciju nezaposlenih, kao i zaposlenih osoba da bi se spriječilo povećanje nezaposlenosti. Takođe je Programom pripreme za rad kroz obuku, stručno osposobljavanje i usavršavanje iz 2014. godine stavljen fokus na nezaposlene osobe koje nemaju potrebna znanja i vještine, posebno kada su u pitanju nove metode i tehnologije rada u sektoru privrede, kao i u medicinskom sektoru, građevinarstvu, prehrambenom sektoru i slično. Nastojalo se podstaći

⁴ U toku 2013. i 2014. godine realizovano je profesionalno informisanje u oko 300 odjeljenja širom Republike Srpske, kroz koje je prošlo oko 6.500 učenika. Takođe, preko 5.000 nezaposlenih lica starosti od 15 do 30 godina dobilo je usluge savjetovanja, informisanja i profesionalnog osposobljavanja, a sve u cilju njihovog bržeg zapošljavanja.

rješavanje problema prilagođavanja radne snage i zadovoljavanje stvarnih potreba tržišta rada, te afirmirati važnost cjeloživotnog učenja i ulaganje u nova znanja i vještine.

Predstavnici Federalnog zavoda za zapošljavanje FBiH i Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske su u toku 2014. godine sudjelovali u projektu „Obrazovanje odraslih u BiH“, u organizaciji GIZ-a, te dali stručnu podršku izradi „Pasoša kompetencija“, dokumenta koji bi trebalo da olakša prepoznavanje kompetencija na tržištu rada stečenih kroz neformalno obrazovanje i informalno učenje.

Projektom „Uspostava Centra za obrazovanje odraslih i stručno osposobljavanje i zapošljavanje CNC operatera, metalobrusača i obrađivača metala rezanjem“, za potrebe preduzeća iz Tešnja u Federaciji BiH, je izgrađena dugoročna infrastruktura za stručno osposobljavanje i usavršavanje odraslih za potrebe poslodavaca, tj. tržište rada.

Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske je u okvirima svoje nadležnosti preduzimao mjere i aktivnosti na realizaciji mjere u vezi obrazovanja i obuke odraslih. Tako je u 2014. godini u saradnji sa nadležnim ministarstvima Republike Srpske proglašeno 35 programa osposobljavanja i 3 programa usavršavanja, te je doneseno devet programa osposobljavanja.⁵

U 2013. godini u okviru Projekta zapošljavanja mladih - YEP-a, a koji se provodio u oba entiteta, organizirani su forumi o zapošljavanju mladih u BiH, na kojima su okupljeni ključni akteri u oblasti zapošljavanja i promovisanja saradnje u oblasti razvoja poduzetništva. Kao jedan od rezultata foruma je finaliziranje koncepta *e-learning*-a, u 2014. godini u Federaciji BiH, kao *on-line* alata koji zainteresiranima omogućava da se informiraju i upoznaju sa svim aspektima poduzetništva (razvoj biznis plana, registracija, mogućnost finansiranja, marketing i dr.).

U oktobru 2011. godine potpisani su pojedinačni sporazumi o poslovnoj saradnji između Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH i Sarajevske regionalne razvojne agencije (SERDA), odnosno sa Udruženjem Infohouse i sa Fondacijom CURE. Ovim sporazumima predviđena je razmjena informacija i iskustava u oblasti tržišta rada, analiza potreba tržišta rada sa prijedlozima rješenja, zajednička organizacija edukacije, programa prekvalifikacije i dokvalifikacije za nezaposlene osobe evidentirane u službama za zapošljavanje, u skladu sa potrebama poslodavaca; promocija aktivnosti usmjerenih na povećanje zaposlenosti, naročito zapošljavanja žena i razvoja ženskog poduzetništva, te mogućnosti saradnje u pripremi zajedničkih programa i projekata. Ovim mjerama se vrši obogaćivanje nastavnih planova i programa (za mlade i odrasle) novim sadržajima i stvaraju preduslovi za razvoj preduzetničke kulture, a koja je uvod u promociju svijesti o samozapošljavanju.

Na provođenju strateške mjere uspostave sistema međusektorske saradnje socijalnih partnera u obrazovanju realizovano je više projekata i programa stručnog osposobljavanja, usavršavanja u saradnji sa međuvladinim i nevladinim organizacijama, lokalnom zajednicom, sektorom obrazovanja, međunarodnim i lokalnim razvojnim agencijama i privatnim sektorom, odnosno poslodavcima. Takođe, Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH 2010. godine je potpisao Sporazum o saradnji sa Udruženjem poslodavaca Federacije BiH, koji predviđa da javne službe za

⁵ Programe obrazovanja odraslih su provodila 52 organizatora obrazovanja odraslih, od čega 13 ustanova koje imaju odobrenje za osnovno obrazovanje odraslih, a 42 imaju odobrenje da izvode programe osposobljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije. Ove programe je periodu 2011-2014 pohađalo preko 4.500 polaznika.

zapošljavanje poslodavcima obezbijede informacije o stručnoj spremi, zanimanjima, posebnim znanjima i vještinama nezaposlenih osoba, kao i druge informacije značajne za poslodavce, dok je u periodu 2010-2012. godine u svim kantonima Federacije BiH provedeno ispitivanje tržišta rada, koje je poslužilo kao osnova za planiranje odgovarajućih mjera i aktivnosti za unapređenje sektora tržišta rada i zapošljavanja, te za jačanje saradnje sa obrazovnim institucijama.

S namjerom približavanja informacija nezaposlenim osobama, učenicima, studentima i drugim potencijalnim korisnicima u vezi sa profesionalnom orijentacijom kao bitnim segmentom u prevenciji nezaposlenosti Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH je u 2011. godini pokrenuo svoju drugu web stranicu (www.abecedakarijere.ba).

Usvojenim dokumentom „Strateški pravci razvoja karijerne orijentacije u Federaciji BiH za period 2015-2020. godina“⁶ su utvrđene smjernice za djelovanje na unapređenju i razvijanju djelatnosti karijerne orijentacije u intersektorski povezan i djelotvoran sistem, radi osiguranja adekvatne podrške svakom pojedincu da bude uspješan u donošenju odluka koje se tiču izbora zanimanja i u upravljanju razvojem vlastite karijere.

Zavod za zapošljavanje Republike Srpske je u izvještajnom periodu imao značajnu ulogu kada je u pitanju karijerno informisanje i savjetovanje. Naime, on objavljuje i podatke o potrebama tržišta rada, obrazovanja i zapošljavanja koji predstavljaju značajne informacije kada je u pitanju donošenje odluke o budućem zanimanju. Tako se u Republici Srpskoj svake godine priprema pregled stanja nezaposlenosti po strukama i zanimanjima po svim opštinama, kao i pregled zaposlenih po strukama i zanimanjima koji je dostupan svim zainteresovanim licima putem web portala Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske.

U okviru ICBES projekta u Republici Srpskoj pokrenuto je „Lokalno partnerstvo za razvoj zapošljavanja i ekonomije“ u 10 opština čiji je osnovni cilj povećanje mogućnosti zapošljavanja, odnosno razvoj partnerstva sa lokalnom zajednicom, sistemom obrazovanja i uključivanje što većeg broja poslodavaca u problematiku obrazovanja i kreiranja novih radnih mjesta.

U ostvarivanju cilja unapređenja zapošljivosti žena i muškaraca, a posebno najugroženijih, Vlada Brčko distrikta BiH i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH su u 2013. godini realizovali programe pripravnčke obuke u javnom i u privatnom sektoru, kao i Program stručnog osposobljavanja/prekvalifikacije i dokvalifikacije za poznatog poslodavca u zanimanje zavarivač i Informatička obuka u 2014. godini.

Kao što je i u vezi sa ostvarivanjem prethodnog prioritetnog cilja uočeno, u izvještajima nedostaju podaci u vezi sa realizacijom Strategije kroz aktivnosti drugih sektora, a što je naročito vidljivo u vezi provođenja prve i treće mjere, te druge mjere u Federaciji BiH. S druge strane uočljivo je da su zavodi za zapošljavanje entiteta preduzeli brojne aktivnosti na razvoju međusektorske saradnje socijalnih partnera.

Prema Strategiji, postizanje **prioritetnog cilja unapređenja djelotvornosti, efikasnosti i upravljanja politikama i institucijama tržišta rada** je predviđeno kroz poboljšanu izradu, monitoring i evaluaciju intervencija na tržištu rada, unapređenje aktivnih mjera posebno za dugoročno nezaposlene, mlade u nepovoljnom položaju i niskokvalifikovana lica, modernizaciju i unapređenje kapaciteta službi za zapošljavanje radi efikasnijeg i efektivnijeg razvijanja i

⁶ Usvojen od strane Vlade Federacije BiH 10.12.2014. godine

provođenja intervencija tržišta rada, aktiviranjem pasivnih intervencija na tržištu rada, i poboljšanjem statističkog sistema u svrhu unapređenog formulisanja, provođenja, monitoringa i evaluacije politika i programa tržišta rada.

U vezi poboljšanja izrade, monitoringa i evaluacije intervencija na tržištu rada, Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH je u okviru vlastitih kapaciteta uspostavio mehanizam monitoringa i evaluacije prema utvrđenim indikatorima, a kako bi se mjerili rezultati i učinci mjera aktivne politike zapošljavanja. Veliku prednost i olakšanje u ovom procesu predstavlja mogućnost korištenja portala Porezne uprave Federacije BiH radi provjere zaposlenosti kod korisnika poticaja iz mjera aktivne politike zapošljavanja.

Već je pomenuto da je između Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH i Federalne uprave za inspekcijske poslove Federacije BiH potpisan Protokol o razmjeni podataka iz 2012. godine. Na osnovu razmjene podataka onemogućavaju se poslodavci, kod kojih su na radu zatečene nezaposlene osobe bez ugovora o radu, da apliciraju za korištenje javnih sredstava za sufinansiranje zapošljavanja nezaposlenih osoba. Takođe, u okviru redovnih aktivnosti Federalnog zavoda i kantonalnih službi za zapošljavanje, u periodu 2010-2012. godine u svim kantonima Federacije BiH provedeno je ispitivanje tržišta rada, kada je u prosjeku anketirano oko 3.000 poslodavaca godišnje, koji zapošljavaju deset i više zaposlenika. Rezultati anketiranja su služili kao osnova za planiranje odgovarajućih mjera i aktivnosti za unapređenje sektora tržišta rada i zapošljavanja.

Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH i Projekat zapošljavanja mladih - YEP su u 2012. godini potpisali Memorandum o razumijevanju i saradnji radi realizacije aktivnosti „Razvoj efikasnih politika zapošljavanja u Federaciji BiH“, čije je cilj, prije svega, uspostavljanje dnevno ažurirane baze podataka od oko 23.000 poslovnih subjekata u Federaciji BiH, koja omogućava uvid u dnevno ažurirane podatke o potrebama poslodavaca za radnom snagom, odnosno u kretanje na tržištu rada (koja zanimanja su tražena, a koja ne), kako bi podaci poslužili za sistemsko kreiranje mjera aktivne politike zapošljavanja.

U 2013. godini Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH je podržao projekat Centra civilnih inicijativa (CCI) „Unapređenje efikasnosti politika zapošljavanja: više prilika za zapošljavanje i više radnih prava“ radi davanja doprinosa provođenju strukturnih reformi politika zapošljavanja u BiH.⁷

U Republici Srpskoj vršena je reforma i reorganizacija javne službe za zapošljavanje u skladu sa potrebama tržišta rada, a u cilju uspostavljanja transparentnog sistema za prikupljanje i praćenje kvantitativnih i kvalitativnih indikatora i obezbjeđenje učešća svih relevantnih interesnih strana u kreiranju politika zapošljavanja i razvoju tržišta rada.

U okviru praćenja i analize potreba tržišta rada kao i direktne saradnje sa poslodavcima Zavod za zapošljavanje Republike Srpske je u 2013. godini realizovao anketu za poslodavce koja se odnosila

⁷ Ovaj projekat je odobrila Delegacija Evropske unije u BiH, a Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH ga je sufinansirao u iznosu oko 9% vrijednosti.

na sagledavanje mišljenja poslodavaca o projektima koje provodi Zavod za zapošljavanje.⁸ Poslodavci su istakli da se najvećim dijelom opredjeljuju za korištenje sredstava za zapošljavanje radnika zbog povećanja obima posla. Takođe su najviše zainteresovani za zapošljavanje lica do 30 godina starosti.

U Republici Srpskoj je u okviru implementacije Projekta EU „Jačanje institucionalnih kapaciteta službi zapošljavanja – ICBES“ - IPA 2009 ostvaren niz značajnih aktivnosti koje se prije svega ogledaju u razvijanju efikasnijih mjera i programa zapošljavanja aktivnog tržišta rada, a u cilju borbe protiv nezaposlenosti i povećanja zapošljavanja.

O projektima na provođenju mjere povećanja raspoloživosti aktivnih mjera posebno za dugoročno nezaposlene, mlade u nepovoljnom položaju i nisko kvalifikovana lica već je rečeno u okviru opisa realizacije gore navedenih mjera, a posebno prvog prioritarnog cilja.⁹

Uz navedeno, a s namjerom podizanja kompetentnosti žena na tržištu rada, njihovog osposobljavanja za aktivno traženje posla i samozapošljavanje, te smanjivanje isključenosti žena sa tržišta rada, Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH¹⁰ je u 2010. i 2011. godini učestvovao u finansiranju i realizaciji projekta „Socijalna, poduzetnička i e-inkluzija žena 40+“, odnosno „Daj ideju – postani poduzetnica“, dok je posredstvom kantonalnih službi za zapošljavanje u 2010. i 2011. godini realizovan Program zapošljavanja i samozapošljavanja žena.

U 2013. i 2014. godini Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH učestvovao je u realizaciji regionalnog prekograničnog projekta „Lokalno upravljanje razvojem i integracijom sistema socijalne zaštite ka sistemu mješovite socijalne zaštite u jadranskoj oblasti – Jadranska kombinirana politika“ (Adriatic Welfare Mix).¹¹ S obzirom da je fokus Projekta razvoj socijalnog preduzetništva izrađeni su: Studija o stanju pravne regulative; Studija o stanju tržišta rada u specifičnim segmentima – ciljana grupa pogodna za socijalno preduzeće i Opći biznis plan organizacije socijalnog preduzeća.

Tokom 2014. godine u Federaciji BiH je realizovan Projekat „Sufinansiranje zapošljavanja teško zapošljivih osoba – Vaučer za posao“ čija ciljna grupa su bile nezaposlene osobe dobi preko 40 godina, bez obzira na radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju najmanje 24 mjeseca. Cilj je da se uz pomoć „vaučera“, koji preuzima u Službi/birou za zapošljavanje, nezaposlena osoba motivira da samostalno traži zaposlenje kod poslodavaca radi integracije na tržištu rada i prekida dugotrajne nezaposlenosti.

Zapošljavanje po osnovu aktivnih mjera, finansiranjem bruto plata licima koja poslodavci zaposle u Brčko distriktu BiH, imalo je u osnovi dobar izlazni rezultat. Međutim, podrškom zapošljavanju kroz sufinansiranje bruto plata, nisu ostvareni zadovoljavajući rezultati, jer se najveći broj tih lica

⁸ Uzorak ankete bili su poslodavci koji su koristili sredstva po projektima zapošljavanja iz 2013. godine. Pored njih, anketiran je i određeni broj poslodavca koji do sada nisu koristili sredstva Zavoda za zapošljavanje, a koji zapošljavaju veći broj radnika i imaju zaokružen poslovni ciklus.

⁹ O provođenju projekata pomenutih u ovom izvještaju, kao i njihovim rezultatima u ostvarivanju prioritarnih ciljeva Strategije više informacija se može naći u izvještajima o evaluaciji Strategije za period 2010-2012 i 2013-2014.

¹⁰ Zajedno sa Vanjskotrgovinskom komorom BiH - Institutom za edukaciju (ECOS) i Fondacijom za socijalno uključivanje

¹¹ Projekat je finansiran iz sredstava IPA – „Prekogranična saradnja u jadranskom području“, u čijoj realizaciji učestvuje 10 partnera iz Italije, Albanije, Crne Gore, Hrvatske i BiH, te je fokusiran na uspostavljanje jadranskog, mješovitog, modela socijalne zaštite uz poštovanje njenih lokalnih specifičnosti i razlika.

vрати na evidenciju i postaju korisnici prava po osnovu nezaposlenosti. U Zavodu za zapošljavanje Brčko distrikta BiH ocijenjeno je da postojeće aktivne mjere imaju u osnovi opravdanje, gledano kroz socijalnu komponentu, ali nisu u stanju da obezbijede dugoročnost u zapošljavanju i povećanje stope zaposlenosti.

U 2013. i 2014. godine u skladu sa Programom rada Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH realizovane su Obuka nezaposlenih lica sa evidencije za pokretanje vlastitog biznisa i Vođenje poslovnih knjiga. U 2014. godini izvedena je i obuka za pokretanje vlastitog biznisa od strane GOLD projekta iz Sarajeva, na osnovama Memoranduma kojeg je potpisao sa Vladom Brčko distrikta BiH. Realizacija mjera ovog cilja u Brčko distriktu BiH podržana je i kroz implementaciju Programa Zavoda za zapošljavanje – ciljna grupa lica starije starosne dobi, Projekta zapošljavanje lica iz reda Roma i sl.

U 2012. godini poslodavci su po prvi put mogli aplicirati za učešće u programu Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH isključivo elektronskim putem, čime je postignuta ušteda novca i vremena korisnika, ali i unaprijeđena transparentnost realizacije programa, što je bila jedna od aktivnosti na modernizaciji i unapređenju kapaciteta službi za zapošljavanje radi efikasnijeg i efektivnijeg razvijanja i provođenja intervencija tržišta rada.

Pokretanjem nove web stranice Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, krajem marta 2012. godine, stvorena je mogućnost da poslodavci besplatno, uz registraciju, objavljuju oglase o slobodnim radnim mjestima, a nezaposlene osobe svakodnevno putem elektronske pošte primaju obavještenja o navedenim oglasima za posao, te mogu da svoju biografiju postave na ovu web stranicu, koje mogu pregledati registrovani poslodavci.

U općinskim biroima za zapošljavanje u Federaciji BiH u 2013. i 2014. godini je oko 20.000 nezaposlenih osoba učestvovalo u grupnom informiranju o pravima i obavezama po osnovu nezaposlenosti, dok je oko 5.000 osoba učestvovalo u informiranju o tehnikama aktivnog traženja posla, načinima pisanja biografije i prpratnog pisma, pripreme za intervju sa poslodavcima.

U Federaciji BiH je u okviru realizacije projekta „Podrška mrežama socijalne sigurnosti i zapošljavanju (SSNESP)”, uz finansijsku podršku Svjetske banke, Ekonomski institut Sarajevo u konzorciju sa DCS d.o.o. Sarajevo izradio je „Strategiju jačanja funkcije posredovanja u javnim službama za zapošljavanje u Federaciji BiH“, a koju je usvojila Vlada Federacije BiH u septembru 2014. godine.

Značajni rezultati su postignuti u okviru Programa zapošljavanja i zadržavanja mladih -YERP¹² i Projekta zapošljavanja mladih - YEP¹³, otvaranjem centara za informisanje, savjetovanje i obuku i klubova za traženje posla¹⁴ (čije je cilj podizanje nivoa aktivnosti na tržištu rada, kao i pružanje pomoći mladima u aktivnom traženju posla), preko kojih je više hiljada osoba dobilo odgovarajuće usluge. Aktivnosti koje su realizovane u okviru saradnje na provođenju Projekta YEP II se

¹² UNDP-ov projekat

¹³ Projekat finansira Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) a provodi ga njemačka kompanija GOPA.

¹⁴ U Federaciji BiH je uspostavljena mreža klubova za traženje posla pri kantonalnim službama za zapošljavanje, odnosno općinskim biroima za zapošljavanje i to u Sarajevu, Travniku, Kaknju, Orašju, Tuzli, Živinicama, Kalesiji, Cazinu i Goraždu, a tokom 2014. godine, mreža je proširena u Srednjobosanskom kantonu na sljedeće biroe za zapošljavanje: Jajce, Fojnica, Bugojno, Busovača i Novi Travnik. Klubovi funkcioniraju kroz tri segmenta: grupa za podršku, radionice za sticanje vještina potrebnih za traženje posla i informiranje o slobodnim radnim mjestima. Radionice traju po tri sedmice.

prvenstveno odnose na: aktivnosti na uvođenju i razvoju sistema upravljanja učincima, koji će doprinijeti efikasnijem radu; širenje praksi oglednih biroa; razvoj i obogaćivanje sadržaja rada klubova za traženje posla; unapređenje rada sa nezaposlenim licima, posebno mladima.

Projekat YEP je pružao podršku razvoju oglednih biroa za zapošljavanje Novo Sarajevo i Doboj, u kojima je proveden (re)inženjering procesa rada, integrisana savjetodavna funkcija, te unaprijeđen proces posredovanja.

Kao i CISO centri (u okviru projekta YERP) i klubovi za traženje posla (u okviru projekta YEP) su postali integralni dio Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske. Također, posredstvom Projekta YEP uspostavljena je i saradnja sa drugim poduzećima koje djeluju na principu socijalnog preduzetništva, kao što su „FG Grupa“ iz Nove Topole (Bosanska Gradiška), čiji je osnivač udruženje „Most“ iz Bosanske Gradiške, te „Dorf Kids“ koje je uspostavljeno u Banjoj Luci.

JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske je započeo sa reformama u cilju transformacije u savremenu službu čija će centralna funkcija biti posredovanje u zapošljavanju, umjesto dosadašnje pretežno administrativne uloge. Pored osnaživanja posredničke uloge Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, u prethodnom periodu došlo je i do liberalizacije pružanja usluga posredovanja u zapošljavanju na području Republike Srpske kroz osnivanje i djelovanje privatnih agencija za posredovanje u zapošljavanju.

U vezi sa mjerom aktivacije pasivne intervencije na tržištu rada u 2010. godini, u okviru realizacije projekta „Stručna rehabilitacija kao metoda za integraciju osoba sa invaliditetom na tržište rada u Federaciji BiH i Republici Srpskoj“ u saradnji sa Centrom za profesionalnu rehabilitaciju (BBRZ) iz Linca, razvijen je prijedlog modela rehabilitacije za Federaciju BiH, koji objedinjuje individualne (psihološke), zdravstvene i ekonomske potrebe osoba sa invaliditetom.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske zajedno sa Zavodom za zapošljavanje Republike Srpske tokom realizacije Strategije je proveo brojne aktivnosti vezana za očuvanje dostignutog stepena zaposlenosti lica sa invaliditetom, ali je isto tako podržao i programe novog zapošljavanja i samozapošljavanja invalida na području čitave Republike Srpske¹⁵.

S namjerom poboljšavanja statističkog sistema u svrhu unapređenog formulisanja, provođenja, monitoringa i evaluacije politika i programa tržišta rada, po omogućavanju Federalnom zavodu za zapošljavanje Federacije BiH pristupa bazi podataka o poslodavcima koji pozitivno posluju u Federaciji BiH i dostavljaju svoje završne finansijske izvještaje Agenciji za finansijske informatičke i posredničke usluge (AFIP), u 2014. godini je nastavljen razvoj jedinstvene metodologije za analizu tržišta rada. Riječ je o metodologiji koja će obuhvatiti kombinirano korištenje više informatičkih i istraživačkih alata, kao što su anketa poslodavaca, fokus grupe, intervjui i sl. Cilj je obezbijediti redovno nadgledanje tržišta rada, u cilju identifikacije kratkoročnih i srednjoročnih potreba poslodavaca za zapošljavanjem i obukom postojećih zaposlenika. Izradu metodologije su podržali Projekat YEP i Projekat Prilika Plus. Ovim aktivnostima je omogućeno unapređenje postojećeg statističkog sistema tržišta rada, i usklađivanje

¹⁵ U periodu od četiri godine poslodavci su ostvarili pravo na povrat doprinosa za preko 3000 zaposlenih invalida, dok je podržano zapošljavanje oko 650 invalidnih lica.

informativnih sistema javnim institucija tražišta rada koje posjeduju relevantne informacije za tržište rada.

Ostvarena je i dobra saradnja sa Gender centrom Federacije BiH, te je Federalni zavod za zapošljavanje izvršio sve potrebne aktivnosti u vezi sa usklađivanjem statističkih i drugih dokumenata prema Zakonu o ravnopravnosti spolova i preporukama iz Akcionog plana za gender odgovorno budžetiranje.

Već je navedeno da se aktivnosti na realizaciji druge mjere ovog prioritarnog cilja mogu povezati sa ostalim mjerama, a posebno sa prvom mjerom prvog prioritarnog cilja, pa tako i ocjena realizacije ove mjere.

Na osnovu iznesenog može se konstatovati da su javne službe za zapošljavanje u BiH preduzele značajan broj aktivnosti na unapređivanju svoga rada i intervencija koje provode na tržištu rada, te unapređenju svoje saradnje sa drugim institucijama i organizacijama, nevladinim organizacijama i donatorima na postizanju strateških ciljeva.

Iz analize preduzetih mjera proizilazi neophodnost daljih napora na unapređenju aktivnosti i definisanju potreba za podrškom u pokrenutom procesu reformi. U Republici Srpskoj se reforma provodi sistemski i centralizovano, dok je u Federaciji BiH potrebno da se ovaj proces uskladi.

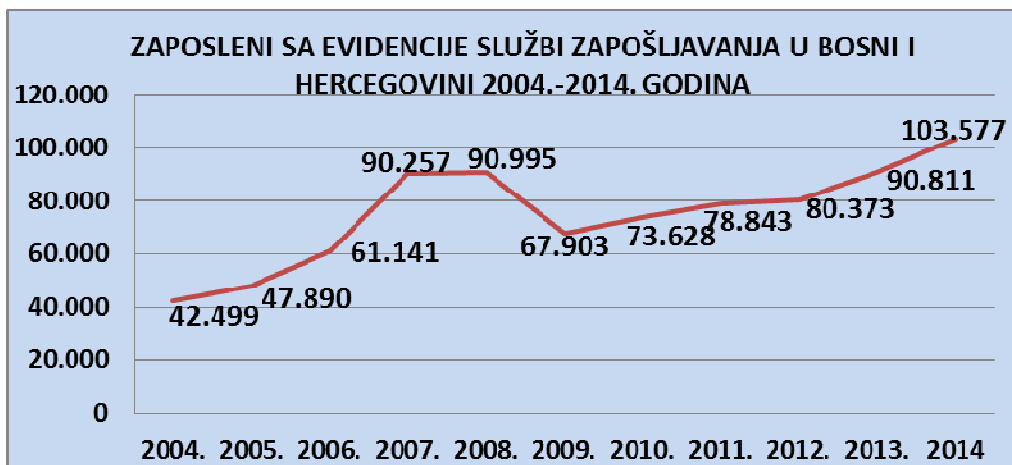
ANALIZA REALIZACIJE OPŠTIH CILJEVA STRATEGIJE

Strategija zapošljavanja u BiH 2010-2014 za realizaciju aktivnosti od pet godina kao opšte ciljeve planirala je 2 % godišnje povećanje ukupne stope zaposlenosti i 2,5 % godišnje povećanje stope zaposlenosti žena, dok se nezaposlenost mladih trebala smanjiti na 30 % do 2014. godine.

U cilju analize realizacije opštih ciljeva, u tabeli i dijagramu ispod, predstavljamo podatke u oblasti zapošljavanja prema anketama o radnoj snazi Agencije za statistiku BiH i evidencijama Agencije za rad i zapošljavanje BiH, Federalnog zavoda za zapošljavanje FBiH, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

<i>Podaci iz anketa o radnoj snazi za 2009. i 2014. godinu koje objavljuje Agencija za statistiku BiH</i>												
	BiH			FBiH			RS			BD BiH		
Stopa zaposlenosti												
	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž
2009.	33,1	43,2	23,7	30,9	42,1	20,7	37,2	45,5	29,4	27,0	36,0	18,3
2014.	31,7	41,2	22,7	30,2	40,1	20,9	34,9	43,6	26,7	23,9	32,1	16,0
Stopa nezaposlenosti												
	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž
2009.	24,1	23,1	25,6	25,7	24,4	27,9	21,4	20,6	22,4	29,2	29,5	28,8
2014.	27,5	25,2	31,2	28,4	25,7	32,7	25,7	23,8	28,4	35,4	33,3*	39,2
Stopa nezaposlenosti mladih (15-24)												
	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž
2009.	48,7	46,4	52,7	53,9	51,7	57,8	38,4	35,7	43,2*	50,5*	59,2*	34,1*
2014.	62,7	61,0	65,4	65,3	63,6	68,1	56,5	55,2	58,7	71,3	72,1	69,6*

*Podatak manje siguran

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH, Federalni zavod za zapošljavanje Federacije BiH, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

Prema predstavljenim podacima može se uočiti da nisu ostvareni opšti ciljevi Strategije. Suprotno očekivanjima i stopa ukupne nezaposlenosti i stopa nezaposlenosti žena su se povećale. Stopa nezaposlenosti mladih prema anketi o radnoj snazi uvećala se za 14 % i pored brojnih aktivnosti provedenih na zapošljavanju i unapređenju zapošljivosti ove kategorije nezaposlenih.

Prema anketi o radnoj snazi (ARS) u periodu od 2009. do 2013. godine evidentiran je kontinuirani pad zaposlenosti (od 33,1 % u 2009. do 31,6 % u 2013. godini) i povećanje stope nezaposlenosti (od 24,1 % u 2009. do 27,5 % u 2014. godini).

Međutim, u 2014. godini zabilježen je pad nezaposlenosti na evidencijama zavoda i službi zapošljavanja u BiH i evidentiran pozitivan trend rasta novozaposlenih lica sa evidencija na biroima zavoda i službi za zapošljavanje. Sa evidencija Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH ukupno je zaposleno 103.577 nezaposlenih lica.

Razlog za neostvarivanje opštih ciljeva Strategije može se naći i u činjenici da su svjetske ekonomske krize doprinijele povećanoj krizi na tržištu radne snage, uslovima zapošljavanja i otvaranju novih radnih mjesta. Kao što je navedeno na početku, pored pozitivnih ekonomskih predviđanja za 2010. godinu, sveukupni makroekonomski ambijent nije imao zadovoljavajući trend u otvaranju novih radnih mjesta barem u formalnoj ekonomiji u toku cijelog perioda realizacije Strategije zapošljavanja u BiH 2010-2014.

S druge strane, prema dostavljenim izvještajima entiteta i Brčko distrikta BiH¹⁶ i podacima navedenim u njima, institucije vlasti u BiH su na provođenju aktivnih mjera utrošile oko 180.000.000 KM, i to u Federaciji BiH oko 104.000.000 KM, u Republici Srpskoj preko 67.000.000 KM, a u Brčko distriktu BiH oko 7.000.000 KM¹⁷. Ovi podaci govore o značajnim sredstvima uložnim u povećanje zapošljavanja i zapošljivosti radne snage u BiH, ali ujedno i o značaju i neophodnosti uvezivanja aktivnosti svih uključenih u rješavanje pitanja visoke stope nezaposlenosti u BiH.

¹⁶ Institucije Federacije BiH za period 2010-2014, Republike Srpske za period 2011-2014 i Brčko distrikta BiH za period 2013-2014. godine

¹⁷ Donatorska i druga sredstva nisu posebno razmatrana i obuhvaćena navedenim podacima u ovaj evaluaciji.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Sve provedene aktivnosti, a posebno mjere aktivne politike zapošljavanja bile su u saglasnosti sa osnovnim ciljem Strategije zapošljavanja u BiH 2010-2014, a to je da se poveća kvalitet i kvantitet radnih mjesta i istovremeno promovise socijalna uključenost i borba protiv nejednakosti među polovima.

Kod provođenja mjera aktivne politike zapošljavanja, zavodi i službe zapošljavanja su posebnu pažnju obratili na programe namijenjene za poboljšanje zapošljivosti ugroženih grupa na tržištu rada. Ostaje potreba da socijalni partneri budu više uključeni u formulisanje i provođenje politika i programa stručnog obrazovanja i obuke, kao i obrazovnih planova.

Takođe, dobre prakse zemalja Evropske unije pokazuju da se razvojnom strategijom može bolje postići željeni cilj, kad je u pitanju povećanje stope zaposlenosti, a kroz proces prekvalifikacije prema potrebama poslodavaca rješavala bi se strukturna nezaposlenost i smanjenje ukupne stope nezaposlenosti.

U Strategiji je definisano da njenu implementaciju vrše vlade entiteta zajedno sa socijalnim partnerima, dok je za potrebe izrade izvještaja o evaluaciji iz Federacije BiH zaprimljen samo izvještaj o provođenju aktivnosti Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH. Brojne su aktivnosti koje provodi ovaj zavod, ali je neophodno da se i aktivnosti drugih sektora na polju zapošljavanja prepoznaju kako bi se sačinio sveobuhvatniji uvid u realizaciju strateških ciljeva.

Osim u izradi, i u praćenje provođenja strateškog dokumenta i njegovu evaluaciju treba uključiti i druge sektore, uzimajući u obzir da ostvarivanje prioriternih ciljeva takvog dokumenta obuhvata aktivnosti organa iz sektora privrede, obrazovanja i dr. jer drugi sektori takođe preduzimaju značajne aktivnosti na povećanju stope zaposlenosti i smanjivanju stope nezaposlenosti. Ovo time ukazuje na potrebu potpunije saradnje između sektora.

Prilikom definisanja ciljeva neke naredne strategije, a u vezi aktivnosti koje preduzimaju institucije u oblasti rada i zapošljavanja, potrebno je uzeti u obzir procijenjeni broj otvorenih radnih mjesta, odnosno planirani broj novih radnih mjesta, da bi se sa istim mogli uskladiti strateški ciljevi u kontekstu posredovanja u zapošljavanju i povećanju zapošljivosti radne snage.

U Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH nije se u skladu sa usvojenom Strategijom radilo na izradi izvještaja o evaluaciji Strategije. Od institucija su zaprimljeni samo izvještaji o provođenju (Brčko je izvještaj o provođenju dostavilo samo za period 2013-2014) bez određene metodologije, što je onemogućilo analizu, vrednovanje i ocjenu Strategije. U narednoj strategiji je neophodno jasno definisati indikatore uspješnosti njene realizacije i način izrade izvještaja o evaluaciji.

Mjere koje su definisane pod različitim prioriternim ciljevima ove strategije po sadržaju su obuhvatale iste aktivnosti, što je potrebno izbjeći prilikom definisanja budućih strategija. Jačanje socijalnog dijaloga, odnosno unapređivanje lokalnog ekonomskog razvoja i uspostava sistema međusektorske saradnje socijalnih partnera u obrazovanju su mjere koje se nadopunjuju, te bi ih trebalo planirati u okviru jednog cilja.